

Strasbourg 1979-től

Az Európai Parlament első tíz évében Európa egészen más volt. Nem volt okunk feltételezni, hogy a vasfüggöny valaha is eltűnne. Bár a hidegháború, amely időnként ijesztő volt, a csillagháborús tervezettel a végéhez közeledett, és Ronald Reagan Margaret Thatcher támogatásával inkább gazdasági, mint katonai konfrontációvá alakította azt, Kelet és Nyugat [berlini, németországi, osztrák-magyar monarchiai, európai] negyven éve tartó megosztottsága tartósnak látszott. Valamennyien egy irdatlan börtön mellett éltünk.

Ez volt az az évtized, amely a soproni Páneurópai Piknikkel, 661 keletnémet nyugatra menekülésével és a berlini fal lebontásával ért véget. Nagy becsben őrzöm a vasfüggöny egy eredeti darabját – néhány centiméternyi szögesdrótot –, amelyet Walburga hozott haza.

1979-ben Habsburg Ottóval mindketten európai parlamenti képviselői mandátumot nyertünk az első közvetlen szavazással megválasztott Európai Parlamentben. Ő megragadta ezt az új, eddig kipróbálatlan színház nyújtotta lehetőséget, és kitűnően ki is használta a Keletről való negatív gondolkodásmód megkérdőjelezésére – annak ellenére, hogy az 1980-as években sokan valószerűtlennek, sőt, egyenesen ostobaságnak tartották, hogy egyhamar egy egyesült, demokratikus Európa létrejöttében reménykedjenek.

Ebben az évtizedben kezdődött az orosz agresszió Afganisztánban; ekkor indult el az Európai Valutaegység (ECU) lassú átalakulása Euróvá, amely aztán a Gazdasági és Monetáris Unióval a közös valutává vált. Az EP-ben mi is terveztük és szorgalmaztuk az egységes piac megvalósítását. A mai Európai Unió, amely egykor az Európai Közös Piac volt, akkoriban még csak 12 nemzet Európai [Gazdasági] Közössége volt. A Maastrichti Szerződés, amely 1991-ben létrehozta az Európai Uniót, csak ezután következett.

Ezek voltak azok az évek, amikor az EP olyan módon vált fontossá, ahogyan azt alkotmányának kidolgozói nem is gondolták: az EP padosoraiban nem ült és nem is ült semmiféle kormány: a döntéseket a Miniszterek Tanácsa hozta, a javaslatokat pedig a brüsszeli Bizottság; mi csak jelentéseket készíthettünk, amelyekben kifejeztük a véleményünket. [Igaz, volt némi hatalmunk a költségvetés felett.] Aztán egyszer csak rájöttünk, hogy ha visszatartjuk a véleményünket egy bizottsági javaslatról, akkor az nem kerülhet a Tanács elé jóváhagyásra. Ez egy apró lépés volt afelé, hogy megváltoztassunk egy javaslatot, és rávegyük a Tanácsot, hogy elfogadja a módosításokat. Végül is volt hatalmunk.

Azonban volt egy kevésbé feltűnő következménye a közös parlament létrehozásának Strasbourgban, azon a szimbolikus helyen, ahol a francia és a német határ találkozik. Ha valaki – legyen az államférfi, elnök, emberi jogi aktivista, bajkeverő – egész Európához akart szólni, akkor ez volt a legmegfelelőbb színtér: egy olyan kontinentális fórum, amely sokkal fókuszáltabb volt, mint a New York-i Egyesült Nemzetek Szervezete. Hova máshová mehettek volna a Szaharovhoz hasonló szabadságharcosok, hogy meghallgassák őket? Amikor 1982-ben kitört a Falkland-szigeteki háború, ez volt az a hely, ahol Európa leginkább kiállt Nagy-Britannia mellett. Itt hangzott el Oroszország afganisztáni

inváziójának legerélyesebb elítélése. Innen érkeztek a leghatékonyabb felhívások Nelson Mandela szabadon bocsátása érdekében.

És ezért volt olyan jelentősége Habsburg Ottó kezdeményezésének, hogy a plenáris üléssteremben jelképesen egy üres széket helyezzenek el a külpolitikáról szóló éves vita idejére – emlékeztetőként, hogy a jaltai megállapodás Európája (1945-ben Sztálin, Churchill és Roosevelt által) csupán ideiglenes és hogy minden kelet-európai népnek lesz helye, amikor szabadok lesznek. A Parlamentben a baloldalon sokan gúnyolódtak a felvetésen – könnyű volt azon élcelődni, hogy a részvételi arány gyakorta olyan gyenge volt, hogy nem volt szükségünk további üres helyekre. Azonban az emberek a vasfüggönytől keletre meghallották, felfigyeltek rá, és bátorságot merítettek ebből. Európa megnyilatkozott.

Habsburg Ottó kieszelte, hogy én legyek ennek a jelentésnek az előterjesztője. Egyeztettem vele arról, hogyan határozzuk meg Európát, különösen annak keleti határait. *"A lehető legszélesebb körben"* – válaszolt azonnal. Ez Oroszországot egészen az Urálig magában foglalta, de Törökország továbbra is szürke terület maradt. Csakugyan – hol is kezdődik Ázsia?

Egyúttal a kezdeti strasbourgi parlamentek szolgáltak helyszínül, hogy a nemzeti államférfiak, akik otthon nem voltak hatalmon, négyszemközt találkozhatnak. Néhányan egyfajta kávéháznak használták. Chirac úr mindössze néhány hónapig volt tag. Akárcsak Willy Brandt. Eszembe jut egy történelmi trió – egy Bismarck, egy Habsburg és Signor Rumor –, akiket láttam együtt cimborálni.

Habsburg Ottó rendkívüli ember volt. Szónoki tehetsége óriási volt – legalább nyolc nyelven folyékonyan beszélt (a latint is beleszámítva), elterjedt volt a vélekedés, hogy a hajdani Habsburg-birodalom minden nyelvét elsajátította.

Mindemellett nagyszerű barát volt. Eljött Skóciába, hogy beszédet tartson az ottani választóimnak – és lehangosította őket kisugárzásával és humorával. És Londonba is ellátogatott, ahol szintén jelölt voltam. Fellépése és szerénysége teljes körű tiszteletet, csodálatot és szeretetet váltott ki.

2024. június